

Viktor Valerianovics Bunak
1891—1979

1979. április 11-én, életének 88. évében súlyos betegség után Moszkvában elhunyt BUNAK professzor, a biológiai tudományok doktora, a SZUTA Néprajzi Intézete Embertani Szektorának tudományos főmunkatársa.

Moszkvában született, 1891. szeptember 22-én. A gimnázium után tanulmányait a moszkvai egyetem fizika-matematikai fakultásának természettudományi tagozatán végezte, és fejezte be 1912-ben. Ebben az időszakban fokozott figyelemmel fordult az antropológia felé, amelyet D. N. ANUCSIN akadémikus oktatott a Földrajzi és Antropológiai Tanszéken. Erre a tanszékre került 1916-ban V. V. BUNAK a professzori feladatkörre való felkészítés érdekében. 1919-től az új Embertani Tanszékre került oktatóként, és ANUCSIN professzorral együtt tevékenyen részt vett a moszkvai egyetem Embertani Kutatóintézetének megszervezésében, amely 1922-ben alakult meg. Ugyanezen évtől publikálja hazai és külföldi (holland, francia, német, olasz és cseh) kiadványokban első tanulmányait. 1923-ban BUNAKot docenssé, 1925-ben pedig professzorrá nevezik ki. Ugyanezen évtől 1931-ig a Moszkvai Egyetem Biológiai Fakultása Embertani Tanszékét vezette. 1924—1930 között a kutatóintézet igazgatója, majd a háború kitöréséig az intézet morfológiai szektorának vezetője. 1948-tól haláláig dolgozott a SZUTA Néprajzi Intézete Embertani Szektorában.

V. V. BUNAK tematikában rendkívül gazdag munkái a morfológia, a kraniológia, a konstitúció-tan, a haematológia, a genetika és a darwinizmus szférájában egyaránt megtalálhatók. Maradandót alkotott az antropogenezis és az etnikai antropológia tárgyköreiben is. Már a huszas években intenzív kutatásokat végzett a növekedésre, e folyamatok törvényszerűségeire vonatkozóan, de ugyanakkor jelenik meg kiemelkedő monográfiája a „*Crania armenica*” (1927) is. Kraniológiai vizsgálatainak nagy szintézise a koponya kialakulására vonatkozó monográfiája, amely 1959-ben jelent meg, és az ember származásának, valamint a rasszok kialakulásának főbb problémáit is tartalmazza. Az embertanban napjainkban különösen aktuális adaptáció problémáját V. V. BUNAK már 1924-ben elemezte az emberfajták akklimatizációjáról és annak faktorairól írt tanulmányában. Röviddel később jelent meg az anomáliák morfológiai jelentőségéről készült dolgozata (1925). 1941-ben publikálta alapvető kézikönyvét az *antropometriáról*, és ugyanakkor jelent meg ma is nagy forrásértékű tankönyve az *Antropológia*, amelyet M. F. NYESZTURHhal és J. J. ROGINSZKIJjel társszerzőségben írt. Széles körű elméleti tevékenységéből említhető az emberfajtákról mint történeti jelenségről írt tanulmánya (1938), amelyben ma is érvényes bizonyítékokat adott a rasszizmus ellen, és amelyet egy évvel később angol nyelven is publikáltak. Külön figyelmet érdemelnek az alkati osztályozásra és az individuáltipológia diagnosztikai módszerére vonatkozó tanulmányai, amelyek az embertani standardizáció nemzetközi folyóiratában (S.A.S., Bologna, 1934, 1937) jelentek meg.

1951-ben publikálta alapvető munkáját a beszéd eredetéről és az emberi intellektum fejlődési szakaszainak problémájáról az őt jellemző komplex közelítés szerint, felhasználva az embertani, összehasonlító-anatómiai, zoopszichológiai és archeológiai adatokat. Számos expedícióban foglalkozott a mai népek vizsgálatával (oroszek, fehér-oroszek, ukránok, finnugorok, magyarok). A második világháború után több külföldi intézményt keresett fel (Párizs, Bécs, Budapest). Részt vett az első magyarországi embertani szimpozionon (1959) és az Egerben rendezett izolátum-szimpozionon (1964).

Szakmai nagyságának elismerését fejezik ki a 70. és 80. születésnapjára kiadott köszöntő tanulmánykötetek: a *Szovremennaja Antropologia* (Moszkva, 1964) és az *Antropologia i Geno-geográfia* (Moszkva, 1974).

Több mint hat évtizedes tevékenységével V. V. BUNAK meghatározó történelmi szerepet játszott a szovjet antropológiai iskola megalapításában és a ma ismeretes kutatási irányok kialakításában. Távozása súlyos vesztesége az egyetemes embertanunk is. Emlékét a magyar antropológusok is tisztelettel megőrzik.

Dr. Tóth Tibor

